

Quê h&#&ng thì ai cũng nh&# cũng th&#&ng, dù ch&#m kh&#&ng t có héo đi, dù cây đa cũ bên đ&#& có thay đ&#&i, dù con sông b&#& ru&#&ng có b&#& l&#&p đi...

quê h&#&ng &#&y v&#&n c&#& s&#&ng mãi trong ký &#&c và ti&#&m th&#&c c&#&a tôi. Nhà văn S&#&n Nam đã có lý đ&#& vi&#&t: “phong s&#&ng m&#&y đ&#& qua đ&#&ng ph&#&, h&#&t b&#&i nghiêng mình nh&#& đ&#&t quê”. Sau 30 năm xa cách, tôi cũng tr&#& v&#& Vi&#&t nam v&#&i tâm tr&#&ng &#&y và ra đi cũng v&#&i tâm tr&#&ng &#&y.

Tôi không th&#& nào không th&#&ng nh&#& quê h&#&ng. Nh&#&ng tôi không s&#& b&#& k&#&t án là vong b&#&n đ&#& nói r&#&ng tôi không th&#& nào hòa nh&#&p tr&#& l&#&i vào cu&#&c s&#&ng &#& quê h&#&ng. Sau đúng m&#&t tháng đi “xâm nh&#&p th&#&c t&#&” t&#& Nam chí B&#&c, b&#&ng m&#&i ph&#&ng ti&#&n di chuy&#&n th&#&ng vàng h&#& cáng, t&#& máy bay đ&#&n taxi, xe đ&#&, xe buýt, xe ôm, xe xích lô, thuy&#&n bè, ti&#&p xúc v&#&i h&#&u h&#&t m&#&i giai c&#&p xã h&#&i, tôi v&#&n ch&#&a th&#&y mình “t&#&t nghi&#&p” t&#& tr&#&ng h&#&c làm ng&#&i Vi&#&t nam XHCN. Tôi v&#&n c&#&m th&#&y l&#&c l&#&ng ngay trên chính quê h&#&ng c&#&a mình.

Su&#&t m&#&t tháng s&#&ng &#& quê h&#&ng, theo l&#&i ông bà đ&#&y, tôi đã b&#&t đ&#&u l&#&i bài h&#&c v&#& lòng là “h&#&c ăn”. Trong tr&#&ng XHCN hi&#&n nay, đây là môn khó nu&#&t nh&#&t đ&#&i v&#&i tôi. V&#& Vi&#&t nam đ&#& ăn cho th&#&a thích là chuy&#&n có th&#& hi&#&u đ&#&c đ&#&i v&#&i nhi&#&u ng&#&i Vi&#&t h&#&i ngo&#&i. Ai mà ch&#&ng thêm các món đ&#&c s&#&n &#& quê h&#&ng. Nh&#&ng tôi hoàn toàn th&#&t v&#&ng v&#& kho&#&n này. Hàng ăn &#& Vi&#&t nam không thi&#&u. Th&#&t không ngoa đ&#& nói r&#&ng c&#& n&#&c Vi&#&t Nam hi&#&n nay là m&#&t “hàng ăn”. Trên v&#&a hè và ngay c&#& trên đ&#&ng ph&#&, đ&#&c theo nh&#&ng con l&#& &#& thôn quê, ch&#& nào cũng có ti&#&m cà phê và quán ăn. Đó là ch&#&a k&#& nh&#&ng gánh hàng rong. Đ&#& ăn, món nh&#&u và th&#&c u&#&ng đ&#&c đ&#&n ngay tr&#&c m&#&t mình vào b&#&t c&#& lúc nào trong ngày.

Đ&#&u th&#&p niên 80, m&#&i đ&#&n Pháp, tôi th&#&c s&#& th&#&t v&#&ng và c&#&m th&#&y b&#& v&#& trong xã h&#&i m&#&i: đi tìm m&#&t hàng quán là chuy&#&n tr&#&n ai. Giá c&#& thì l&#&i làm cho nh&#&ng ng&#&i t&#&n n&#&n chân &#&t chân ráo ph&#&i đ&#&i ng&#&a. Đó là ch&#&a k&#& ngày chúa nh&#&t: ph&#& xá đóng c&#&a im thin th&#&t. Có đói thì cũng đành ph&#&i bóp b&#&ng mà kéo lê t&#&ng b&#&c m&#&i m&#&t đ&#&n h&#&ng bao cây s&#& may ra m&#&i tìm đ&#&c m&#&t ti&#&m ăn bình dân.

Đ&#&n Ý tôi l&#&i càng b&#&c mình h&#&n: c&#& t&#& hai gi&#& tr&#&a đ&#&n b&#&n gi&#& chi&#&u, m&#&i quán s&#& đ&#&u đóng c&#&a. M&#&c cho du khách có r&#&o g&#&i, ng&#&i ta v&#&n c&#& t&#&nh b&#&ng tr&#&a đã.

&#& Vi&#&t nam XHCN hi&#&n nay thì trái l&#&i, mu&#&n ăn cái gì cũng có, mu&#&n ăn gi&#& nào cũng đ&#&c, mu&#&n ng&#&i ăn &#& đâu cũng ch&#&ng ai c&#&i. Có l&#&n trên m&#&t chuy&#&n taxi, tôi nêu th&#&c m&#&c v&#&i ng&#&i tài x&#&: t&#&i sao &#& VN ng&#&i ta “ăn nh&#&u” liên t&#&c nh&#& th&#&? Anh tr&#& l&#&i r&#&ng đa s&#&ng&#&i Vi&#&t nam

Học Làm Ngồi và Viết Nam Xã Hội Chỗ Nghĩ

Tác Giả: Chu Th&#p

Thứ Bảy, 31 Tháng 12 Năm 2011 16:04

---

hiện nay sống rất hiện sinh. Anh gì thích rồi ng ng i Vi t nam ăn nh u x láng là vì không mu n nghĩ đ n ngày mai và cũng ch ng có ngày mai mà nghĩ. Kĩ m đ c đ ng nào xài đ ng đó. Đó là ch tr ng s ng c a r t nhi u ng i Vi t nam hi n nay. Không ch có nh ng cán b p h n, ăn m c b nh bao hay các đ i gia và giai c p nhà giàu m i ăn nh u, xem ăn nh u nh th t c đ u tiên, ng i dân lao đ ng, nh ng k ăn không ng i r i cũng ăn nh u và ăn nh u su t ngày, su t đêm.

Sau m t tháng v thăm Vi t nam, đ ng lên bàn cân, tôi s t ký th y rõ vì không mu n và không dám ăn m t cách “th a thích” nh m i ng i. Tôi th c s c m th y ái ng i m i khi b c vào m t nhà hàng sang tr ng. Giá c không quá cao n u so v i Úc và các n c v n minh. Nh ng trong m t đ t n c mà thu nh p bình quân c a m t ng i lao đ ng ph thông v n còn m c đ i 5 M kim m t ngày thì m t b a ăn trong m t nhà hàng giá đ n vài ch c M kim, ch a k ti n bia r u, thì đây h n là m t cách tiêu xài xa x ch dành riêng cho gi i nhà giàu m i trong xã h i.

Tôi không th y tho i mái đ b c vào các nhà hàng sang tr ng . C m đ ng cháo ch thì ê h . Nh ng ng t m t n i, vì đã l h c cái thói v sinh c a các n c v n minh cho nên có thềm nh r i tôi cũng đành ăn hàm th . Trong nh ng ngày đ u, b ào tháo r t m t l n, tôi t n t i già. Cùng l m, mu n ăn món t , nhà tôi đành ph i mua rau c v nhà r a s ch v i thu c r a rau mà chúng tôi mang theo t Úc, r i đ em ra nhà hàng ăn thay vì ăn rau c a h tr c con m t khó ch u c a ng i xung quanh. Ngoài ra, xu t x c a các th th t cá đ c đ n ra trong các hàng quán cũng khi n tôi nghi ng i. Nh ng con thú ch t vì b nh thay vì đ em chôn đ c x th t ra bán trong ch là chuy n có th t đ c chính báo chí Vi t nam phanh phui. Th t quay treo l ng l ng trên đ ng ph đ y b i b m và ngày này sang ngày khác là chuy n mà tôi th y tr c m t m i khi xu ng đ ng. Ngay ch Đ ng xuân, nhà tôi đã vô tình ch ng ki n c nh ng i ta x th t bò ngay trên n n ch l y l i n c.

T u trung, các hàng ăn i Vi t nam kinh doanh b ng m i giá, b t k các tiêu chu n v sinh và chu n m c đ o đ c. Xét cho cùng, n u ăn u ng là th hi n c a v n hóa m t đ t n c, thì đ i u đ c g i là “v n hóa m th c” c a Vi t nam hi n nay cũng nói lên s đ i trá và l a g t v n tràn lan trong xã h i. Mu n có ch ăn ngon, s ch, đ ng giá thì ch có n c nh ng i quen mách b o.

Tôi th y mình ch a thu n th c trong bài “h c ăn” i Vi t nam. Sang đ n chuy n “h c nói” thì tôi l i càng th y mình “ng ng” h n. C n c Vi t nam không ch là m t “hàng ăn” mà còn là m t khu tri n l m các kh u hi u. T thành th đ n thôn quê, t các đ ng ph sang tr ng đ n các con h m t i t b n th u, b t c ng ngách nào, du khách cũng có th đ c đ c nh ng kh u hi u. T vi c ca t ng đ ng c ng s n Vi t nam quang vinh đ n n p s ng v n minh, xem ra ng i Vi t nam xã h i ch nghĩa s ng b ng kh u hi u h n v i th c t . Qu th c, đi đâu tôi cũng th y “m a sa trên m u c đ ” và b v trong r ng kh u hi u. L c l ng h n n a khi m các kênh truy n hình chính c a Vi t nam. Cái gi ng B c hoàn toàn khác v i gi ng B c “năm m i t ” không th không làm cho tôi nghe đau l tai. Ph i nói th t s có m t “N c B c” xâm chi m Mi n Nam Vi t Nam và áp đ t không ch ý th c h mà còn c v n hóa, ngôn ng và gi ng nói. Tr c 75, trong mi n Nam làm gì có chi c xe “ô tô”, “ đ n ô tô” hay “xe con” hay làm gì có chuy n “đ m b o”. Tôi th y rõ chuy n “th c dân m i” y trên chuy n bay t Hà n i v Sài Gòn. Thông th ng các cô ti p viên c a các hãng không dân đ ng Á châu đ u có m t s c đ p đ đ i di n cho đ t n c a mình. Nh ng trong chuy n bay c a hãng Jetstar t Hà n i vào Sài

Gòn hôm đó, tôi hoàn toàn thất vọng vì cô tiếp viên trẻ này. Vì “nhân số của một người đàn ông không đẹp trai”, nếu cô được chọn làm tiếp viên trẻ của chuyến bay thì chắc chắn cô có thể là “con ông cháu cha” mà thôi. Tôi càng nghĩ rằng tôi không đoán sai đâu đó, bởi vì khi cô mỉm cười nói với hành khách bằng tiếng “Nhật Bản” thì tôi chợt nghĩ u gì “số”. Đến khi cô “đẹp” sang Anh ngữ thì tôi càng “đẹp” và không biết cô nói tiếng nào.

Nói thật không có nghĩa là tôi giỏi và nói tiếng Anh rành đến quên tiếng mẹ đẻ. Thật ra, với một tiếng Việt của tôi là Việt nam không phải là “nói” cho bằng là “hiểu” cái tôi nói “xa lạ” hiện nay của nhiều người Việt nam. Không kể đến chuyện người ta cho vào bọ tằm vào hai tiếng “xin lỗi” và “cảm ơn”, cái cách ăn nói của họ, thì họ nói chuyện, thì họ nói chuyện, thì họ nói chuyện... của người Việt nam XHCN và làm cho tôi đau đầu tai và làm cho tôi đau lòng. Đau lòng thực sự bởi vì cái lối giáo dục và nét đẹp của cách nói năng của họ mà họ đã hiểu hoàn toàn bỏ xóa bỏ. Tôi rất sợ vào chỗ mua hàng. Tôi sợ khi phải mua một món hàng và hỏi một câu, mà dù đã cố gắng để trả lời họ thì họ cũng có thể là bởi vì lúc nào mình cũng có thể được đáp trả bằng một tràng cười nhạo cười vào mặt.

Quả thật, một tháng có lẽ chưa đến tôi “học nói” tôi trong Việt nam XHCN hiện nay. Sau chuyện “học ăn, học nói”, tôi chợt qua chuyện “học gói học mở” để đi thẳng vào một chuyện rất quan trọng trong những ngày sống ở Việt nam: đó là chuyện “học đi”.

Tôi còn nhớ: cách đây vài năm, nhân một cuộc họp APEC được tổ chức tại Hà Nội, một phóng viên Phi Luật Tân tháp tùng phái đoàn chính phủ Phi, đã ghi lại hai nhận xét mà cô cho là tâm đắc nhất trong chuyến thăm Việt nam: một là con trai Việt nam không đẹp, hai là: ai mua một chiếc “đi bộ” bằng qua các đường phố VN.

Cả hai điều, tôi đều thấy đúng cả. Tuy nhiên cùng ở Sài Gòn, không biết làm gì, tôi bắt xe buýt đi Thủ Đức, Biên Hòa. Tại đây tôi được dịp nhìn thấy làng quê của Miền Nam Việt nam. Có một trường đại học quốc tế (International University) mà tôi không biết của nước nào. Nghe người nói là nhận xét của cô phóng viên người Phi thật là chính xác: trong đám nam sinh viên, rất nhiều và tất nhiên lại cả một náo nhào, chen chúc trên xe buýt hay đi bộ trên đường, tôi chợt nhìn thấy những thân thể mập mạp, còm cõi, nhếch nhếch và những người mang một thiêu u sầu và sự tối tăm. (Ôi ! Thật là nhức nhối cho các đường Sinh viên VN !!!)

Những trải nghiệm về bài “học đi” mà tôi đã cố gắng học trong những ngày lên bôn của Việt nam. Phải nói ngay rằng người Việt nam XHCN hiện nay rất ít đi bộ. Không cần phải nhìn cách tôi ăn mặc hay nghe tôi nói chuyện mà chỉ cần nhìn thấy tôi đi bộ hay bằng qua đường là biết rõ tôi không phải là người Việt nam XHCN. Ở Việt nam, cả bên kia ra khỏi nhà thì họ hiểu họ ai cũng có xe gắn máy hay ít nhất là trên xe ô tô. Tôi không biết mình có quá chú quan không khi nói rằng có lẽ không nơi nào trên thế giới có nhiều xe gắn máy cho bằng Việt nam, không có nơi nào trên thế giới bị ô nhiễm cho bằng các đường phố Việt nam và dĩ nhiên cũng không có nơi nào trên thế giới “nguy hiểm” cho khách bộ hành cho bằng VN. Quả thật, nếu mua một chiếc máy cách đường, chuyện của người người và trẻ em mình xuống sông, rồi thì cao tốc, uống thuốc hay thậm chí: chuyện hiện ngang bằng qua đường VN cũng để đi thẳng vào thế giới khác ngày.

Ở Việt nam luật đi đường nào cũng có, nhưng người ai tuân giữ và khách bộ hành là họ người người rất nhút nhát trong xã hội. Ở Việt nam, công an giao thông đường phố đường, nhưng không phải đi

Học Làm Người Việt Nam Xã Hội Chủ Nghĩa

Tác Giả: Chu Th&#p

Thứ Bảy, 31 Tháng 12 Năm 2011 16:04

---

hàng ngày đến với giao thông mà chúng ta đã được người lái xe “hỏi lòng” hay “mỏi lòng” theo đúng nghĩa. Hôm gặp cô Nguyễn Trung Trâm, bạn kết bạn trong một trường học người bạn lo lắng thi đua đi đua lên nhau thì tôi ngạc nhiên, tôi không sao tìm thấy bóng một cái “áo vàng”.

Tôi vẫn nhớ mãi chuyến đi từ Vũng Tàu ra Nha Trang. Tài xế của chuyến xe, nhớ anh tôi gọi thì bạn, một người Thanh Hóa đã từng là công an. Nói chung, nhớ người tài xế người “Nổi tiếng Bắc” có lái xe phải nói là “mặt dày” và tôi nói năng cũng “mặt dày” hơn tài xế Miền Nam. Suốt chuyến đi, vì người sau lưng anh, tại tôi bắt gặp vì nhớ câu văng vác liên hồi của anh. Nhớ người được bạn nhớ của tôi ghi nhớ không quên là lúc anh trả lời cho một hành khách mua xuống trường công an gặp một công nhân trường học. Anh nói: “Làm gì có được công an gặp một trường học. Chúng ta có thể nghĩ người nào lái đi xây một trường học bên cạnh một trường công an, bởi vì làm như thế thì trẻ con sẽ phải làm chó trường khi không phải “học làm người”.

Tôi đã học được một điều từ bài học trong một tháng đi “thực tế” ở Việt Nam. Nhớ người bài “học đi bộ” thì tôi đành bỏ cuộc. Mọi việc băng qua đường mà còn lành lặn, tôi xem như một phép lạ. Theo tôi, người giao thông ở Việt Nam thì hiện đúng cách sống của người Việt Nam XHCN hiện nay: ở đâu người ta cũng có thể luồn lách và tránh né miễn là được việc và dĩ nhiên được việc cho bản thân mình trước đã. Người khác có sống chết ra sao cũng mặc kệ.

Vào thăm quê hương tôi thấy buồn nhưng vui. Phải nhìn nhận, sau 30 năm “xây dựng” xã hội chủ nghĩa, có một số dấu hiệu của phát triển: người cao hơn, người đẹp hơn, cuộc sống vật chất và tinh thần khá hơn. Nhớ người thật đáng buồn cho một đất nước khi sự phát triển người bạn đã bóp nghẹt và chà đạp những giá trị tinh thần và luân lý. Nói như ai đó, phần “con” trong “con-người” Việt Nam XHCN đã phát triển hơn, nhưng phần “người” thì lại ngày càng nhỏ hơn.

Nghĩ như thế mà buồn cho quê hương!